

INFORMATOR INWESTYCYJNY

07

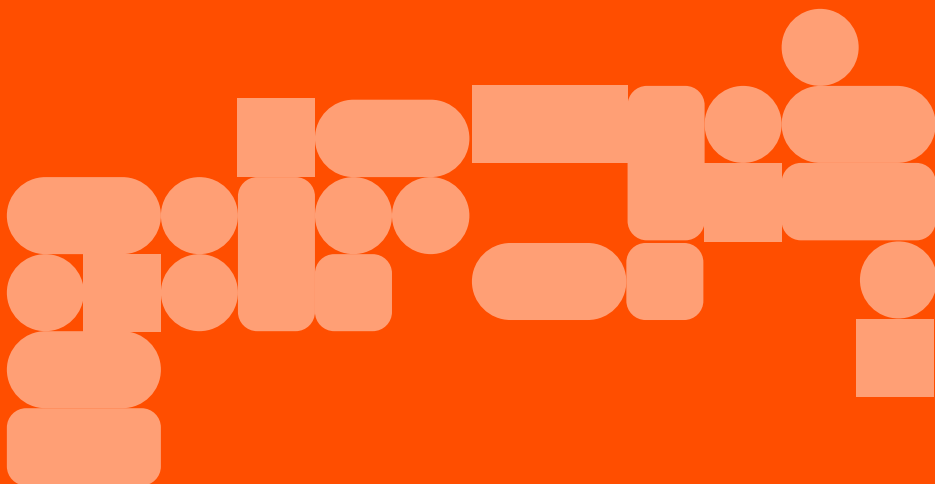
SPIS TREŚCI:

Program FSRU – przegląd wydarzeń

Status części morskiej.....	3
Status budowy jednostki regazyfikacyjnej.....	4
Status części lądowej.....	5

Cykl edukacyjny

Co słysać w Zatoce Gdańskiej?	7
Okiem naszych ekspertów.....	9
Budowa gazociągu na terenach zmeliorowanych.....	14
Jak przygotować się do odbioru nieruchomości po zakończonych pracach budowlanych?.....	17
Realizując inwestycje odkrywamy dawne kultury i cywilizacje	21
Nasze inwestycje realizujemy z troską o środowisko naturalne.....	27
Misja Transformacja!	32
XV Edycja Programu grantowego Fundusz Naturalnej Energii.....	34
Wspieramy wydarzenia lokalne	35
GAZ-SYSTEM angażuje się w projekty z obszaru bezpieczeństwa.....	36
Krzyżówka z Programem FSRU	38
Życzenia świąteczne na 2026 r. i dane kontaktowe	40

Status części morskiej

(jednostka, nabrzeże, gazociąg podmorski)

Podpisanie umowy „zaprojektuj i wybuduj” oraz na świadczenie usług Inżyniera Kontraktu dla inwestycji.

2 kwietnia 2025 roku podpisaliśmy umowę z wykonawcą - konsorcjum firm: GAP; FABE POLSKA i UNITEK. Wykonawca odpowiada za opracowanie projektu wykonawczego, zakup i dostawę materiałów oraz realizację prac budowlanych w zakresie nabrzeża Terminalu FSRU oraz gazociągu podmorskiego łączącego nabrzeże z lądem. Tego samego dnia zawarta została też umowa z konsorcjum Haskoning DHV Polska Sp. z o.o. oraz Haskoning DHV Nederland B.V. na świadczenie usług inżyniera kontraktu.

Przekazanie terenu budowy części morskiej

W maju 2025 przekazano Wykonawcy teren budowy i podpisano stosowny protokół przekazania terenu.

Prace przygotowawcze w Zatoce Gdańskiej.

- 23 czerwca 2025 r. Wykonawca, po wcześniejszej pozytywnej opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska uzyskał zezwolenie Urzędu Morskiego w Gdyni na odkładanie do morza urobku pochodzącego z pogłębiania dna akwenu.
- W okresie od lipca do listopada 2025 zostały zrealizowane prace związane z usuwaniem i neutralizacją obiektów niebezpiecznych oraz prace pogłębiarskie morskiego placu budowy na obszarze manewrowym dla jednostek podchodzących do Terminalu.

Fot. Prace pogłębiarskie Zatoka Gdańska

Wykonawstwo mikrotunelu dla gazociągu podmorskiego oraz dostaw.

- Wykonawca kontynuuje proces kontraktowania kluczowych dostaw, materiałów i usług. Wykonawca podpisał m.in. umowę na wykonanie mikrotunelu, dostawę tarczy TBM (Tunnel Boring Machine) oraz rur przeciskowych. Trwają działania w zakresie zamówienia rur na gazociąg podmorski. Prowadzone są również intensywne działania w zakresie zamówienia: ramion rozładunkowych, pomostów, dźwigów i orurowania instalacji technologicznych.

Budowa drogi dojazdowej na potrzeby zaplecza budowy części offshore.

- Wybudowano tymczasową drogę dojazdową od ul. Łowickiej do zaplecza budowy przy ul. Stogi.
- Wyznaczono i ogrodzono teren budowy w miejscu drążenia mikrotunelu.

Status budowy jednostki regazyfikacyjnej

- Wybraliśmy wykonawcę świadczenia usługi wsparcia technicznego w zakresie nadzoru w etapach projektowania, budowy i rozruchu Jednostki FSRU w ramach Programu Budowy FSRU w Zatoce Gdańskiej. Umowa z firmą Hill International Sp. z o.o. podpisana została 1 czerwca 2025 roku.
- 22 lipca 2025 r. w stoczni Hyundai Heavy Industries Co. Ltd. W Ulsan (Korea Południowa) odbyła się uroczystość cięcia stali (tzw. Steel Cutting), będąca formalnym rozpoczęciem budowy jednostki FSRU.
- Obecnie trwa prefabrykacja sekcji konstrukcyjnych jednostki tzw. bloków, cięcie stali, produkcja orurowania.

Status części lądowej

(gazociąg Gdańsk – Gustorzyn, odcinki: Kolnik-Gdańsk, Gardeja-Kolnik i Gustorzyn-Gardeja)

Gazociąg od Gdańska do Gustorzyna otrzymał dofinansowanie z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

W czerwcu 2025 r. GAZ - SYSTEM podpisał umowę pożyczki z Bankiem Gospodarstwa Krajowego na budowę części lądowej Programu FSRU tj. gazociągu Gdańsk - Gustorzyn. Pożyczka finansowana jest z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Celem wsparcia jest rozbudowa infrastruktury przesyłowej, zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego kraju, poprawa jakości życia społeczeństwa oraz zwiększenie odporności gospodarki po kryzysie wywołanym pandemią. Kwota udzielonej pożyczki wynosi 2,2 mld zł.

Rzeczpospolita
Polska

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

Wizyta studyjna na obiekcie gazowym w Reszkach

W czerwcu 2025 r. przedstawiciele społeczności lokalnej oraz Rady Dzielnicy Krakowiec - Górk Zachodnie z Gdańska zostali zaproszeni przez GAZ-SYSTEM do udziału w wizycie studyjnej na jednym z obiektów gazowniczych niedaleko Wejherowa we wsi Reszki. Podczas spotkania zostały zaprezentowane przykładowe instalacje na obiekcie, podobne do tych, które mają zostać zamontowane w stacji FSRU na terenie Gór Zachodnich. Przybliżono tematykę eksploatacji obiektu i codziennej pracy służb. Po spotkaniu goście udali się do wsi i rozmawiali z jej mieszkańcami.

Budowa partnerskich relacji jest dla GAZ-SYSTEM bardzo ważna, co znalazło odzwierciedlenie chociażby w organizacji tego spotkania. To doświadczenie było bardzo potrzebne. Prezentacja strategicznego obiektu dała odpowiedzi na nurtujące mieszkańców pytania.

Fot. Wizyta studyjna na węźle gazowym w Reszkach

Postęp prac budowlanych na części lądowej Programu FSRU

(gazociąg Gdańsk – Gustorzyn, odcinki: Kolnik-Gdańsk, Gardeja-Kolnik i Gustorzyn-Gardeja)

Za nami rok budowy części lądowej Programu FSRU, która jest na bardzo zaawansowanym etapie prac budowlanych. Zakończono rozwojenie i układanie rur wzdłuż przyszłej nitki gazociągu. Trwają prace spawalnicze, montażowe, układowe i ziemne. Na odcinku Gustorzyn – Gardeja w pierwszym kwartale 2026r. rozpocznie się proces zwracania nieruchomości ich właścicielom. Na pozostałych odcinkach czynności te rozpoczną się w połowie roku 2026. Na pytanie, jak przygotować się do tych czynności odpowiadamy w cyklu edukacyjnym na str. 17 niniejszego Informatora Inwestycyjnego.

Budowa gazociągu to nie tylko realizacja części liniowej ale także budowa infrastruktury towarzyszącej i obiektów naziemnych. W części lądowej Programu FSRU budowanych jest 15 obiektów naziemnych, w tym dwa o strategicznym znaczeniu dla systemu przesyłowego. W Gdańsku, na terenie Górak Zachodnich oraz w Kolniku w Gminie Pszczółki powstają dwa największe obiekty w Polsce: Stacja Pomiarowa i Węzeł Rozdzielczy Gazu, każdy o przepustowości 1,5 mln m³/h.

Prace budowlane w części lądowej Programu FSRU obejmują również wykonanie 193 przekroczeń bezwykopowych pod ciekami wodnymi, drogami i liniami kolejowymi, które wykonywane są m.in. metodą Direct Pipe. Najdłuższe z nich to przekroczenie Martwej Wisły (1042 m), Wisły (1010 i 670 m), Drwęcy (536 m) oraz drogi S7 (633 m) i Kanału Młyńskiego (558 m).

Prace budowlane oraz nadzór inwestorski w części lądowej Programu FSRU realizowane są w 90 % przez polskie firmy. Wszyscy wykonawcy posiadają bogate doświadczenie w budowie gazociągów, niezbędne zaplecze osobowe, techniczne i kondycję finansową, co gwarantuje wysoką jakość oraz terminową realizację przedsięwzięcia. Dysponują w większości własnym, profesjonalnym zapleczem maszynowym, które pozwala realizować prace w sposób efektywny i w pełni niezależny. Po stronie wykonawców, w realizację prac budowlanych na 250 km odcinku gazociągu od Gdańska do Gustorzyna, aktualnie zaangażowanych jest łącznie ponad 750 pracowników.

Spotkanie Zespołu Roboczego

W październiku 25 r. odbyło się spotkanie Zespołu Roboczego przy udziale przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Gdańsku, Urzędu Morskiego w Gdyni, Zarządu Morskiego Portu w Gdańsku, Rady Dzielnicy Krakowiec-Górki Zachodnie oraz GAZ-SYSTEM. Tematem spotkania było omówienie statusu Programu FSRU w części morskiej jak i lądowej.

Punkt informacyjny Programu FSRU

W 2025 r. GAZ-SYSTEM, odpowiadając na potrzeby informacyjne społeczności lokalnej Miasta Gdańska, zorganizował trzy Punkty Informacyjne, gdzie nasi pracownicy oraz przedstawiciele wykonawców rozmawiali z zainteresowanymi mieszkańcami na temat realizowanych projektów zarówno w części morskiej jak i lądowej inwestycji. W 2026 r. będziemy organizować w tej formule kolejne spotkania. Zaproszenia będziemy publikować na stronie projektu oraz za pośrednictwem Rady Dzielnicy Krakowiec-Górki Zachodnie. Serdecznie zapraszamy!

Cykl edukacyjny Co słysząc w Zatoce Gdańskiej?

O zakończeniu prac pogłębiarskich i testowego pogrążania pali opowiada Maciej Wawrzukowicz, Kierownik Projektu FSRU Offshore, GAZ-SYSTEM.

Fot. Maciej Wawrzukowicz, Kierownik Projektu FSRU Offshore, GAZ-SYSTEM.

W drugiej połowie 2025 roku ruszyły prace na morskim placu budowy Terminalu FSRU. W pierwszym etapie robót przeprowadziliśmy pogłębianie akwenu na obszarze nabrzeża i stanowiska statkowego. Było to konieczne, aby umożliwić bezpieczne manewrowanie jednostkom, które będą zawijać do gdańskiego Terminalu. Następnie przyszedł czas na testowe pogrążanie (wbijanie) pali. Celem umieszczenia ich w dnie zatoki było sprawdzenie technologii, jaka zostanie

wykorzystana przy pogrążaniu docelowych pali konstrukcyjnych. Pale testowe posłużą także do późniejszego przeprowadzenia testów obciążeniowych.

Do wykonania testowego pogrążania wykorzystaliśmy pale stalowe o średnicy 1420 mm. Zbudowaliśmy z nich dodatkowe stanowisko testowe, na którym

Fot. Testowe pogrążenie pali.

wiosną 2026 roku prowadzone będą wspomniane wyżej badania obciążenia statycznego. Ponadto, dzięki testowemu pogrążaniu pali wykonawcy mieli możliwość sprawdzenia założeń realizacyjnych, takich jak czas przygotowania stanowiska do ich instalacji, czas pogrążania pali oraz innych szczegółów technicznych. Pozwoliło to na zoptymalizowa-

nie harmonogramu docelowych prac kafarowych, które również ruszą wiosną 2026 roku. Jest to standardowa praktyka przy budowie tego typu złożonych i skomplikowanych konstrukcji. Zgodnie z przepisami, wyniki testowego palowania stanowią uzupełnienie pełnej dokumentacji geologiczno-inżynierskiej. Podczas próbnego pogrążania pali mierzony był także poziom generowanego hałasu. Wyniki pomiarów mieszczą się w granicach parametrów określonych w Decyzji Środowiskowej.

Pale zostały pogrążone metodą wibracyjną za pomocą profesjonalnych wibromłotów, zmobilizowanych przez wykonawcę specjalnie do tych prac. Zawieszono je na żurawach o dużych nośnościach, dochodzących do 600 ton. Całość robót została wykonana z typowych do prac offshorowych platform pływających, posiadających specjalne szczudła wbijane w dno, które stabilizowały jednostkę podczas wykonywania prac. W celu pogrążania pali, przygotowano i zainstalowano ogromne stalowe ramy prze-

Fot. Testowe pogrążenie pali.

strzenne, które stanowiły prowadzenie dla pali podczas ich pogrążania.

W ramach testowego palowania w dnie Zatoki Gdańskiej umieszczono siedem pali, wystających ponad lustro wody na wysokość ok. 6,5 metra. Po zakończeniu testów próbnych obciążeń pali (planowane na wiosnę 26 r.) zostaną one usunięte. W ich bezpośrednim sąsiedztwie rozpocznie się natomiast budowa docelowej konstrukcji nabrzeża Terminalu FSRU, m.in. platformy serwisowej (PSVP) i rozładunkowej (LP-N).

Cykl edukacyjny Okiem naszych ekspertów

O wyzwaniach na budowie gazociągu przesyłowego Gdańsk – Gustorzyn na odcinku Kolnik - Gdańsk rozmawiamy z Kierownikiem projektu inż. Konradem Fiedorowiczem, GAZ - SYSTEM.

Fot. Konrad Fiedorowicz, Kierownik Projektu, odcinek gazociągu Kolnik-Gdańsk. Teren budowy na Górkach Zachodnich w Gdańsku.

Jak długo pracuje Pan w GAZ-SYSTEM i czy ma Pan doświadczenie przy projektach budowy gazociągów przesyłowych?

Konrad Fiedorowicz: Ze spółką jestem związany od około sześciu lat. Doświadczenie przy realizacjach gazociągów przesyłowych zacząłem zdobywać na budowie gazociągu Polska – Litwa, a konkretnie będąc w zespołach projektowych dwóch północnych odcinków: Rudka Skroda – Konopki i Konopki – Kuków. Współpracowałem wówczas z doświadczonymi kierownikami tych projektów i podpatrywałem ich warsztaty. Po planowym zakończeniu wspomnianych inwestycji powierzono mi funkcję kierownika projektu budowy gazociągu Gustorzyn – Leśniewice, który został ukończony zgodnie z harmonogramem w 2023 r.

Czy ma Pan uprawnienia budowlane i co należy do Pana obowiązków na obecnej budowie?

Tak, mam uprawnienia konstrukcyjno-budowlane bez ograniczeń, chociaż w obecnej roli nie są mi one niezbędne. Niemniej droga prowadząca do ich zdo-

bycia sprawiła, że zyskałem cenną wiedzę, która dzisiaj pomaga mi w wypełnianiu powierzonych obowiązków. Jednym z moich najważniejszych zadań jako kierownika projektu jest doprowadzenie budowy gazociągu przesyłowego Kolnik – Gdańsk do końca i zgodnie z harmonogramem. Wszystkie moje działania służbowe są podporządkowane temu celowi.

Jak często jest Pan obecny na budowie?

Budowa to żywy organizm, który ciągle się zmienia, dlatego w każdym tygodniu osobiście jeżdżę w teren, aby być na bieżąco i doglądać, kontrolować prace wykonawcy. Poza tym uważam, że dla inżyniera nie ma nic ciekawszego niż obserwowanie postępu robót oraz tego, jak pracuje ciężki, specjalistyczny sprzęt.

Czy prace idą zgodnie z harmonogramem?

Tak, a termin realizacji nie jest zagrożony. Obecnie jesteśmy za półmetkiem prac i z początkiem 2026 r. planujemy rozpocząć próby wytrzymałościowe - szczelnościowe pierwszych ułożonych odcinków. Jesteśmy w trakcie prac przyobiektowych. Proces prefabrykacji części technologicznej oraz urządzeń wyprzedza harmonogram – to również sprawia, że z optymizmem patrzymy w przyszłość.

Przy realizacji których elementów projektu pracuje najwięcej osób?

Fot. Budowa Węzła Rozdzielczego gazu w Kolniku

Na poszczególnych etapach tego przedsięwzięcia liczba ludzi zaangażowanych w działania dynamicznie się zmienia i waha się od 50 do 250 osób. Wiele z nich pracuje w jednym z 5 zakładów prefabrykujących dla nas układy technologiczne obiektów naziemnych. Ze względu na szeroki zakres zadań do wykonania na Węźle Rozdzielczym Gazu Kolnik, ten fragment wskazałbym jako najbardziej pracochłonny.

Który zakres budowy jest najważniejszy i dlaczego?

Budowa gazociągu przesyłowego wraz z częścią obiektową jest jak system naczyń połączonych, w których każdy element jest równie ważny – niezależnie od swojego zakresu. Nawet pozornie drobne rzeczy mogą utrudnić organizację prac, dlatego nie można bagatelizować żadnych zagadnień, a w szczególności tych związanych z BHP.

BHP jest sprawą pierwszorzędą?

Tak, dla GAZ-SYSTEM przestrzeganie zasad BHP to priorytet. W proces budowy jest zaangażowanych wielu specjalistów o różnych kwalifikacjach, wykorzystujemy też bardzo drogi, specjalistyczny sprzęt. Odpowiedzialność za BHP spoczywa więc na wszystkich osobach uczestniczących w realizacji robót budowlanych – każdy ma obowiązek zareagować, kiedy pojawia się niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia. Oczywiście za BHP w pierwszej kolejności odpowiadają kierownik budowy, inspektor oraz koordynator ds. BHP, jednak to nie powinno usypiać czujności innych.

Czy współpraca z wykonawcami jest satysfakcjonująca?

Współpracę ze wszystkimi zaangażowanymi stronami procesu inwestycyjnego, czyli wykonawcą robót budowlanych, wykonawcą nadzoru inwestorskiego, projektantem, dostawcami i organami administracji państwowej, oceniam bardzo dobrze. To profesjonalne podmioty, które mają bogate doświadczenie w realizacji tego typu przedsięwzięć. Co istotne, mamy poczucie wspólnego celu, co znacznie ułatwia pracę. Świadomość odpowiedzialności, która ciąży na nas wszystkich, powoduje że nawet ze skomplikowanych wyzwań da się wyjść obronną ręką.

Czy na budowie pojawiły się nieprzewidziane przeszkody (np. pogodowe, techniczne)?

Nie istnieje coś takiego jak budowa bez niespodzianek. „Sól” pracy inżynierskiej i kierowniczej polega właśnie na umiejętności radzenia sobie z sytuacjami niestandardowymi. Jedną z głównych niewiadomych, stanowiących wyzwanie podczas tego typu prac, jest zawsze geologia. Na etapie projektowym nie da się w 100 proc. przewidzieć faktycznych warunków gruntowych, które ze względu na poziom wody zmieniają się okresowo. Dlatego na etapie realizacji należało sporządzić opracowania zamienne posadowienia gazociągu. Pozwoliły one do-

pasować rozwiązania projektowe do faktycznie zastanych na miejscu warunków gruntowych i dzięki dokonanej optymalizacji tempo prac układowych zostało utrzymane.

Jakie materiały są używane do budowy gazociągu i obiektów naziemnych?

W celu realizacji inwestycji Kolnik - Gdańsk potrzeba szeregu różnorodnych materiałów. Poza tak oczywistymi jak rury (zarówno przewodowe jak i osłonowe) koniecznym jest dostawa dużej ilości armatury (z samych dostaw inwestorskich dostarczono ich 223 szt.) jak i łuków giętych indukcyjnie (22 szt.). Znaczącymi zakresami ilościowymi wyróżniającymi się tle innych zadań ze względu na złożone warunki gruntowo - wodne jest duża ilość potrzebnych obciążników siodłowych - ok. 14 000 szt., a także wykonanie ok. 400 000 m² powierzchni konstrukcji zabezpieczających wykopy. Wszystkie użyte materiały posiadają niezbędne atesty, są sprawdzane i najwyższej jakości gdyż muszą zapewnić przyszłą bezpieczną eksploatację gazociągu.

Na kiedy planowany jest odbiór końcowy odcinka Kolnik - Gdańsk i oddanie gazociągu do eksploatacji?

Zgodnie z planami odbiór eksploatacyjny ma nastąpić 7 listopada 2026 r., a odbiór końcowy – 7 grudnia 2026 r.

Budowa gazociągu jest prowadzona w większości na terenach rolniczych. Czy w związku z tym pojawiły się utrudnienia w dostępie do pól i prowadzeniu prac agrotechnicznych?

Takie problemy są niestety nieuniknionym wynikiem realizacji inwestycji liniowej, jaką jest budowa gazociągu. Wspólnie z wykonawcą robót budowlanych staramy się minimalizować negatywne skutki związane z wyłączeniem części gruntów z produkcji rolnej i utrudnionym do nich dostępem. W porozumieniu z rolnikami tworzymy odpowiednie przejazdy oraz – o ile to możliwe – koordynujemy działania budowlane z kalendarzem zabiegów agrotechnicznych. Społeczności lokalne akceptują toczące się prace i rozumieją, jaką wagę ma ten projekt dla bezpieczeństwa energetycznego kraju. Z użytkownikami nieruchomości jesteśmy w ciągłym kontakcie, już od rozpoczęcia czynności projektowych, ponieważ realizacja gazociągu jest związana także z obowiązkami tych osób wobec Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Za kilka miesięcy budowa części liniowej gazociągu zostanie zakończona. Kiedy odbędzie się czynności spisowe, czyli zwrot nieruchomości?

Ich start jest zaplanowany na drugą połowę 2026 r. Warunkiem do przeprowadzenia tych działań jest jednak prawidłowy wynik inspekcji gazociągu tłokiem geometrycznym, która odbędzie się po zasypaniu ułożonego gazociągu. Może się więc wydawać, że gazociąg jest już dawno wykonany, ale muszą być zrealizowane jeszcze inne prace, np. takie jak wspomniana inspekcja, które nie są widoczne z zewnątrz, a są niezbędne do rozpoczęcia czynności spisowych.

Jaką funkcję w systemie przesyłowym będą pełniły budowane stacje gazowe: w Kolniku, w Gminie Pszczółki oraz na Górkach Zachodnich w Gdańsku?

Celem budowy inwestycji jest transport paliwa gazowego. Na Węźle Gazowym Kolnik (WRG Kolnik), o planowanej przepustowości 1 500 000 Nm³/h, będzie realizowany rozdział paliwa gazowego w kierunkach: Gdańsk, FSRU, Kosakowo i Reszki. Budowa węzła Kolnik ma za zadanie połączyć istniejące i nowobudowane gazociągi z Krajowym Systemem Przesyłowym. Układy technologiczne WRG Kolnik będą przystosowane do zapewnienia pełnej funkcjonalności i możliwości przesyłania gazu dwukierunkowo dla wszystkich włączanych gazociągów wysokiego ciśnienia. Natomiast Stacja Pomiarowa FSRU w Górkach Zachodnich (również o przepustowości 1 500 000 Nm³/h) pełnić będzie głównie funkcję odbiorczą gazu z Terminalu FSRU w Zatoce Gdańskiej, która realizowana będzie poprzez jednokierunkowy układ pomiaru gazu i zespół 6 szt. filtroseparatorów.

Jak wyobraża Pan sobie tę inwestycję w 2030 roku?

Będzie ona wówczas jednym z głównych filarów Krajowego Systemu Przesyłowego, umożliwiającym odbiór oraz wprowadzenie do tego systemu skroplonego gazu ziemnego dostarczanego drogą morską. Dzięki niej w znaczący sposób zwiększy się bezpieczeństwo energetyczne Polski, a także regionu.

Bardzo dziękujemy mieszkańcom, właścicielom nieruchomości i ich użytkownikom za okazaną wyrozumiałość dla prowadzonych robót. Wspólnie tworzymy bezpieczną przyszłość dla naszych pokoleń i mamy swój wkład w realizację strategicznej inwestycji dla bezpieczeństwa energetycznego Polski.

Budowa gazociągu na terenach zmeliorowanych.

Mamy za sobą rok budowy gazociągu od Gdańska do Gustorzyna na odcinkach: Kolnik - Gdańsk, Gardeja - Kolnik i Gustorzyn - Gardeja. Równolegle do prac budowlanych związanych z samym gazociągiem postępują prace pośrednie, związane z odtwarzaniem systemów melioracyjnych. Na temat wymagań GAZ-SYSTEM wobec wykonawców robót budowlanych przy odbudowywaniu systemów melioracyjnych opowiada Blanka Bastuba, członkini zespołu projektowego budowy odcinka gazociągu Gardeja – Kolnik, GAZ - SYSTEM.

Fot. Blanka Bastuba, Zespół projektowy FSRU, GAZ – SYSTEM.

Odtworzeniu podlegają wszystkie urządzenia wodne tj. rowy melioracyjne, drenaże, sączki, studnie oraz wyloty drenarskie, które ulegną uszkodzeniu w trakcie prowadzonych prac. Wykonawca robót budowlanych winien zapewnić ciągłe funkcjonowanie urządzeń melioracyjnych w obszarze objętym inwestycją i realizowanych robót. Ze względu na brak szczegółowych danych dotyczących kolidującej infrastruktury z nowobudowanym gazociągiem prace budowlane należy prowadzić ze szczególną uwagą tak, aby dokładnie ustalić usytuowanie drenaży przeznaczonych do odtworzenia.

Fot. Zinwentaryzowana kolizja z istniejącym drenem

Fot. Przykładowa odbudowa systemu drenarskiego

Odtworzenie systemów drenarskich

Bezpośrednio po przerwaniu przewodu drenarskiego otwory wlotowe zostają zabezpieczone przed zamuleniem. Jednocześnie na nienaruszonych odcinkach sprawdzana jest drożność przewodów. W przypadku stwierdzenia zamulenia sieci drenarskiej w granicach pasa budowlano - montażowego należy wykonać jej udrożnienie po obu stronach punktów przerwania. Przerwane rurociągi drenarskie należy odtworzyć z zastosowaniem rur częściowo perforowanych i z filtrem z włókna syntetycznego, o średnicach odpowiadających istniejącym przewodom drenarskim. Podczas prowadzenia robót należy zwracać szczególną uwagę na odtworzenie rurociągów z właściwymi spadkami i głębokościami, nawiązując do istniejącej sieci drenarskiej. W przypadku bezpośredniej kolizji rurociągu drenarskiego z gazociągiem na tej samej głębokości, należy wykonać syfon na przewodzie drenarskim z zastosowaniem studni. Po naprawie rurociągów drenarskich zasypkę należy wykonać ręcznie.

W przypadku, gdy na trasie gazociągu zlokalizowana zostanie istniejąca studnia drenarska należy w miarę możliwości odbudować ją poza strefą kontrolowaną gazociągu. Jeżeli obudowa studni poza strefą kontrolowaną może zakłócić działanie istniejącego systemu drenarskiego, lokalizacja studni w strefie kontrolowanej gazociągu może być wyłącznie dopuszczona po wcześniejszym uzgodnieniu takiej możliwości ze służbami eksploatacyjnymi GAZ-SYSTEM. Odtworzeniu podlegają także kolidujące z trasą gazociągu wyloty drenarskie, które w miarę możliwości należy odbudować poza strefą kontrolowaną gazociągu jako betonowe. Ujście rury drenarskiej należy zabezpieczyć kratą a skarpe wokół wylotu należy zabezpieczyć darnią kładzioną na płask, z przybiciem kołkami do podłoża.

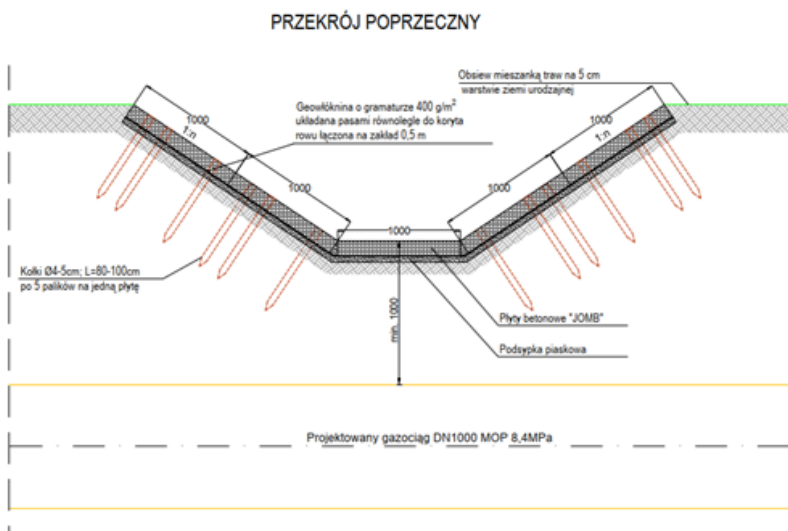
Urządzenia melioracyjne

Prócz systemów drenażowych, na nieruchomościach objętych budową gazociągu, często zlokalizowane są także inne urządzenia melioracyjne, umożliwiające odpływ wód, zaliczyć do nich można rowy melioracyjne czy przepusty.

Przekroczenie gazociągiem rowu melioracyjnego metodą wykopu otwartego poprzedzone zostaje jego przegrodzeniem przy pomocy grodzi od strony wody górnej i dolnej. W celu zachowania ciągłości przepływu wody w rowie, na czas realizacji przekroczenia, zostaje wykonane przepompowywanie wody z rowu zgodnie z jego spadkiem przewodem ssawnym ułożonym na brzegu. Pomiędzy grodzia-

mi wykonuje się wykop do odpowiedniej głębokości a następnie układa rurę i weryfikuje rzędną posadowienia gazociągu, po jej sprawdzeniu wykop zostaje zasypany. Skarpy oraz dno rowu w rejonie skrzyżowania z rurociągiem na odcinku ok. 12 m zostaną zabezpieczone z wykorzystaniem płyt JOMB zgodnie z poniższym rysunkiem.

Przekroczenie gazociągiem rowu melioracyjnego metodą wykopu otwartego

Po wykonaniu robót grodzie zostają zdemontowane a teren zostaje uporządkowany i przywrócony do stanu pierwotnego.

Odbiór odtworzonej melioracji

Na wszystkich trzech odcinkach gazociągu od Gdańska do Gustorzyna wykonawca robót budowlanych sukcesywnie odbudowuje naruszone systemy melioracyjne. Zakończenie tych prac nastąpi przed czynnościami protokolarnymi zdania nieruchomości. W tym procesie bardzo ważną rolę pełnić będą właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości. Na okoliczność odbudowy systemu melioracyjnego przez naszego wykonawcę zostanie sporządzony odrębny protokół odbioru prac melioracyjnych, którego załącznikiem będzie szkic geodezyjny z wykazem odbudowanych elementów systemu drenarskiego. Podpisanie tego protokołu przez właściciela bądź użytkownika wieczystego nieruchomości oznaczać będzie potwierdzenie poprawności odtworzenia systemu melioracyjnego.

Zgodnie z zawartym kontraktem, wykonawca robót budowlanych udzieli zamawiającemu trzyletniej gwarancji na odbudowany system melioracyjny. Jeżeli w okresie gwarancji ujawnią się nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu drenażowego, które wynikać będą z budowy gazociągu, wówczas niezwłocznie należy zgłosić ten fakt do Inwestora na adres Oddziału Spółki GAZ-SYSTEM w Gdańsku.

Cykl edukacyjny Jak przygotować się do odbioru nieruchomości po zakończonych pracach budowlanych?

W ramach Programu FSRU trwa budowa 250 km gazociągów lądowych, która jest na bardzo zaawansowanym etapie. Roboty prowadzone są potokowo, a to oznacza, że są odcinki gazociągu gdzie wkrótce budowa się zakończy. Mimo, że wykonawca wykona czynności rekultywacyjne, nadal nieruchomość jest objęta budową do czasu, aż zostanie ona zwrócona właścicielowi nieruchomości bądź użytkownikowi wieczystemu. Na pytania dotyczące formalnego procesu zakończenia robót budowlanych odpowiada Izabela Sosnowska, Wiodąca specjalistka, GAZ-SYSTEM.

Fot. Izabela Sosnowska, Wiodąca specjalistka, GAZ-SYSTEM.

Dlaczego zakończenie robót budowlanych na danej nieruchomości musi zostać udokumentowane protokołem opisującym stan nieruchomości (kończącym - po zakończeniu robót budowlanych)?

Zgodnie z zapisami Ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu, art. 24, ust. 1 sposób korzystania z nieruchomości objętych decyzją o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu, został ograniczony za odszkodowaniem. Kolejno, zgodnie z art. 24, ust. 2, „Decyzje w zakresie odszkodowań wydaje wojewoda. Obowiązek zapłaty odszkodowania obciąża inwestora”, tj. GAZ-SYSTEM S.A. Zatem na potrzeby przeprowadzenia pro-

cedury odszkodowawczej przez wojewodę należy udokumentować stan nieruchomości przed rozpoczęciem robót budowlanych oraz po ich zakończeniu. Powyższe ma celu określenie wymiaru szkód, jakie nastąpiły na skutek budowy gazociągu. W wyniku tych czynności powstaną protokoły opisujące stan nieruchomości. Sporządzone protokoły (po zakończeniu robót budowlanych) zostaną przekazane właściwemu wojewodzie i będą stanowiły podstawę do wykonania przez rzeczoznawcę majątkowego (wybranego przez wojewodę) operatu szacunkowego, określającego wartość przysługującego odszkodowania z tytułu zajęcia nieruchomości oraz powstałych szkód.

Kiedy właściciel nieruchomości lub użytkownik wieczysty dowie się, że budowa gazociągu została zakończona?

Wykonawca robót budowlanych pisemnie powiadomi wszystkich właścicieli lub użytkowników wieczystych, zarządców nieruchomości o zakończeniu robót budowlanych i terminie komisyjnego opisanie stanu zagospodarowania nieruchomości. Zawiadomienie zostanie wysłane z odpowiednim wyprzedzeniem tak, aby każdy właściciel/użytkownik wieczysty/zarządca nieruchomości mógł się przygotować do czynności spisowych i w nich uczestniczyć. Wraz z zawiadomieniem zostanie przesłany wzór pełnomocnictwa oraz wzór oświadczenia o numerze rachunku bankowego, na który należy wypłacić odszkodowanie. Wypełnione dokumenty powinny zostać dostarczone wykonawcy w dniu opisu nieruchomości po zakończeniu robót budowlanych.

Czy przed odbiorem końcowym będą spisywane z właścicielem inne protokoły?

Tak. Przed spisaniem protokołu opisującego stan nieruchomości w momencie zdania działki z właścicielem/użytkownikiem wieczystym/zarządcą nieruchomości będą spisywane poszczególne protokoły kontrolne z realizacji poszczególnych prac odtworzeniowych na nieruchomości, tj. m.in.: protokół kontroli przekazania drewna, protokół z kontroli odbudowy systemów drenarskich, protokół z kontroli odbudowy ogrodzeń, nawierzchni utwardzonych, protokół z kontroli przywrócenia do właściwego stanu powierzchni terenów rolniczych, leśnych, protokołu z kontroli odbudowy znaków granicznych.

Wymienione wyżej dokumenty wraz z protokołem opisującym stan nieruchomości będą stanowiły dokumentację do postępowania odszkodowawczego.

Kto sprawdza zgodność i jakość wykonanych prac przed czynnościami spisowymi?

Do odbioru poszczególnych prac powoływana jest komisja odbiorowa, składająca się z przedstawicieli wykonawcy robót budowlanych (wraz z rzeczoznawcą majątkowym) oraz wykonawcy nadzoru inwestorskiego, której zadaniem jest potwierdzenie prawidłowości wykonanych prac, uczestnikiem czynności odbiorowych jest również właściciel/użytkownik wieczysty/zarządca nieruchomości, który potwierdza odbiór tych prac.

Jakie informacje będzie zawierał protokół w części dotyczącej zdania nieruchomości?

Protokół oprócz danych ewidencyjnych nieruchomości oraz dokumentacji fotograficznej zawierać będzie również m.in. opis szkód powstałych na części nieruchomości stanowiącej pas montażowy gazociągu, informację na temat ewentualnej wycinki drzew i krzewów oraz przekazania drewna właścicielowi, odbudowy melioracji, odbudowy punktów granicznych, innych elementów zagospodarowania nieruchomości, jeżeli wystąpią. W protokole zostanie potwierdzone przywrócenia nieruchomości do właściwego stanu. Pojawią się również informacje nt. posadowienia elementów naziemnych takich jak np. słupki znacznikowe, potwierdzenie rekompensaty przez wykonawcę robót budowlanych ewentualnych szkód wyrządzonych poza pasem montażowym, informacje nt. zgłoszenia przez właściciela wyłączenia nieruchomości z przysługujących dopłat do produkcji rolnej, a także informacje nt. dzierżawcy oraz oświadczenie właściciela o sposobie wypłaty odszkodowania.

Jakie dane do protokołu powinien przygotować właściciel?

Jeżeli właściciel lub użytkownik wieczysty, zarządca nieruchomości nie będzie mógł uczestniczyć osobiście w czynnościach spisowych, ważnym jest, aby udzielił właściwego pełnomocnictwa osobie, która będzie go reprezentowała. W dniu opisu stanu nieruchomości należy przedstawić wykonawcy posiadane pełnomocnictwo do reprezentowania właściciela/użytkownika wieczystego/zarządcy nieruchomości oraz oświadczenie o rachunku bankowym, na który ma zostać wypłacone odszkodowanie.

Dla właścicieli będących we wspólności majątkowej małżeńskiej ważnym jest, aby oboje małżonkowie podpisali się na oświadczeniu o numerze rachunku bankowego w przypadku gdy wypłata ma zostać dokonana na jeden numer rachunku bankowego.

Jeśli małżonkowie oczekują wypłaty odszkodowania na dwa różne rachunki bankowe, koniecznym jest złożenie dodatkowego oświadczenia, w jakim wymiarze procentowym ma zostać zrealizowana wypłata odszkodowania na poszczególne rachunki bankowe.

Czy do protokołu końcowego właściciel może wnieść uwagi, dołączyć dokumenty istotne dla postępowania odszkodowawczego?

Tak, właściciel może wnieść uwagi do protokołu i dołączyć dodatkowe dokumenty, które będą stanowiły załącznik do protokołu.

Jakie działania podejmie inwestor w sytuacji gdy w protokole końcowym właściciel zgłosi uwagi do wykonanych prac?

Zgłoszone uwagi zostaną rozpatrzone przez inwestora i wykonawcę robót budowlanych, w przypadku, gdy dana uwaga będzie dotyczyła nieprawidłowości w pracach, wykonawca robót będzie zobowiązany do jej usunięcia lub naprawienia.

Czy protokół końcowy będzie wiążący w sytuacji kiedy właściciel odmówi jego podpisania?

Tak, w przypadku odmowy podpisu, protokół zostanie spisany jednostronnie przez komisję spisową składającą się z przedstawicieli wykonawcy robót budowlanych, wykonawcy nadzoru inwestorskiego oraz rzeczoznawcy majątkowego.

Czy protokół końcowy może podpisać dzierżawca nieruchomości i wnieść do niego uwagi?

Tak, pod warunkiem, że będzie posiadał właściwe pełnomocnictwo do reprezentowania właściciela lub użytkownika wieczystego, zarządcy nieruchomości.

Czy w protokole podaje się nr konta bankowego na który należy przelać odszkodowanie?

Załącznikiem do protokołu będzie oświadczenie właściciela o sposobie wypłaty odszkodowania. Wzór oświadczenia zostanie dołączony do zawiadomienia o zakończeniu robót budowlanych.

Czy użytkownik nieruchomości ubiegający się o jej zasiedzenie może brać udział w czynnościach spisowych?

Tak, z zastrzeżeniem, iż wojewoda w postępowaniu odszkodowawczym zba-

da stan prawny nieruchomości. W przypadku nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, odszkodowanie zostanie złożone do depozytu sądowego.

Czy drogi gminne objęte inwestycją będą poddane czynnościom odbiorowym po zakończonych pracach? Kto uczestniczy w komisjach odbiorowych dróg?

Tak, każda nieruchomość podlega opisowi w formie protokolarnej, również drogi gminne. Odbiór nieruchomości odbędzie się przy udziale komisji, składającej się z przedstawicieli wykonawcy robót budowlanych, wykonawcy nadzoru inwestorskiego, a także przedstawicieli właściciela/zarządcy drogi gminnej.

Realizując inwestycje odkrywamy dawne kultury i cywilizacje

Budowa gazociągu kojarzy się z ciężkim sprzętem, rurami, wykopami i różnego rodzaju pracami budowlanymi. Zanim jednak przystąpimy do robót, przeprowadzamy badania archeologiczne. Rozmawiamy o nich z Anną Namysł, ekspertką GAZ-SYSTEM w tej dziedzinie, nadzorującą badania na odcinku Gustorzyn - Gardeja.

Fot. Anna Namysł, Ekspertka, GAZ-SYSTEM.

Dlaczego na trasie budowy gazociągu od Gdańska do Gustorzyna wykonywane są badania archeologiczne?

Tego rodzaju działania są obowiązkowe na mocy przepisów Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o Ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Pozyskanie niezbędnych opinii jeszcze na etapie uzyskiwania Decyzji Lokalizacyjnej wynikają z Ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 roku o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu, a konkretnie art. 6 ust. 3 pkt 8 - właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w odniesieniu do zabytków chronionych. Na podstawie uzyskanych opinii i decyzji przeprowadzamy takie badania.

AZP*-Czyli Archeologiczne Zdjęcie Polski. Projekt Archeologicznego Zdjęcia Polski powstał w 1978 roku i trwa nieprzerwanie aż do dzisiaj. Głównym jego celem jest poszukiwanie, rejestrowanie i nanoszenie na mapy wszystkich odkrytych stanowisk archeologicznych, a więc potencjalnych śladów ludzkiej działalności na przestrzeni wieków. Projekt koordynują Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków, Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Na czym polegają prace archeologiczne?

Prace archeologiczne w ramach Programu FSRU są przykładem tzw. badań ratowniczych – mających na celu zabezpieczenie i dokumentację dziedzictwa kulturowego, które mogłoby zostać usunięte lub zniszczone w trakcie budowy gazociągu. Tego typu prace prowadzone są równolegle z postępem robót budowlanych. Badania mają na celu rozpoznanie zarówno znanych wcześniej z bazy AZP* stanowisk archeologicznych, jak i odkrycie nowych, wcześniej nieznanymi. Zgodnie z obowiązującymi

przepisami, realizacja inwestycji nie może przyczynić się do zniszczenia stanowisk archeologicznych bez ich wcześniejszego przebadania i udokumentowania. W praktyce oznacza to, że dzięki inwestycjom infrastrukturalnym

Fot. Przykład obiektu archeologicznego i jego przekroju
- Stanowisko Gustorzyn 9.

odkrywamy zupełnie nowe stanowiska – niejednokrotnie zachowane w świetnym stanie – które znacząco poszerzają naszą wiedzę o pradziejach Polski.

Jaki jest zakres badań archeologicznych i przez jakie podmioty zostały wykonywane oraz nadzorowane?

Badania obejmują wszystkie odcinki części lądowej Programu FSRU tj. Kolnik – Gdańsk, Gardeja – Kolnik oraz Gustorzyn – Gardeja. Na odcinku Kolnik – Gdańsk badania archeologiczne zrealizowała firma APB THOR. Na odcinku Gardeja – Kolnik prace zrealizowała firma Pracownia Archeologiczna i Archeobotaniczna Arkadiusz Wiktor ze Skulska. Na obu odcinkach prace nadzorowała spółka MGGP S.A. Na odcinku gazociągu od Gustorzyna do Gardei badania archeologiczne zrealizowała firma APB THOR pod moim nadzorem. Wszystkie firmy zaangażowane w badania archeologiczne są polskimi firmami.

W wyniku tych prac odkryliśmy w sumie 125 stanowisk archeologicznych – zarówno wcześniej znanych, jak i nowoodkrytych.

Obszar budowy gazociągu na odcinku Kolnik – Gdańsk

W trakcie realizacji inwestycji, badania przeprowadzono na 11 stanowiskach archiwalnych, w miejscowościach: Kolnik, Koźliny, Osice, Trutnowy i Bogatka oraz dokonano 11 nowych odkryć na terenie gmin: Pszczółki (Kolnik), Suchy Dąb (Osice), Cedry Wielkie (Miłocin), są to pozostałości osadnictwa pradziejowego. Na terenie gminy Gdańsk (Rudniki) odkrycia dotyczyły pozostałości z II Wojny Światowej.

Fot. Fragment naczynia, wstępnie datowany na kulturę jastorfską (ok. VI w. p.n.e.- do przełomu er/ wczesna epoka żelaza).

Fot. Odkrycie nowego stanowiska z II Wojny Światowej, znalezione artefakty przy szczątkach rosyjskiego żołnierza (w bucie były kopiejką).

Obszar budowy gazociągu na odcinku Gardeja - Kolnik

Badania archeologiczne przeprowadzono na 14 stanowiskach archiwalnych, w miejscowościach: Gogolewo, Otłowiec, Otłowo, Gardeja, Cierzpipe, Rokitki, Stanisławie Szpęgawa i Dąbrówka Tczewska oraz odkryto 25 nowych stanowisk na terenie gmin: Pszczółki (Kolnik), Tczew (Dąbrówka Tczewska, Rokitki, Śliwiny,

Czarlin), Subkowy (Wielkie Słońca), Pelplin (Rudno, Lignowy Szlacheckie), Gniew (Szprudowo, Gogolewo, Tymawa), Kwidzyn (Baldram, Rakowiec) i Gardej (Bądkki, Otłowiec i Gardeja).

Fot. Fragmenty naczyń znalezione w obiektach o charakterze gospodarczym, wstępnie datowane na kulturę pomorską (ok. VII do III w p.n.e./epoka żelaza) na stanowisku Baldram.

Obszar budowy gazociągu na odcinku Gustorzyn - Gardeja

Na tym obszarze badania przeprowadzono na 9 stanowiskach archiwalnych w miejscowościach: Gustorzyn, Aleksandrowo, Pokrzywno, Liznowo, Zelgno, Dąbrówka, Płachawy. Odkryto 55 nowych stanowisk na terenie gmin: Aleksandrów Kujawski, Rogóźno, Grudziądz, Gruta, Lisewo, Radzyń Chełmiński, Płużnica, Lisewo, Chełmża, Łysomice, Lubicz, Waganiec, Lubanie. Archeolodzy podczas prowadzonych badań zaewidencjonowali głównie pozostałości osadnictwa pradziejowego, a także późnośredniowiecznego i nowożytnego

Fot. Skupiska obiektów archeologicznych na stanowisku Gustorzyn 9.

Czyli budowa gazociągu to odkrywanie skarbów w ziemi?

Tak, teren, przez który przebiega gazociąg od Gdańska do Gustorzyna stanowi jeden z najbogatszych w znaleziska regionów archeologicznych w Polsce, z ciągłością osadnictwa od neolitu, czyli ok. 5000 l p.n.e. po czasy nowożytnie. Odkrycia na inwestycji wpisują się w ogólny wzorzec osadnictwa pradziejowego datowanego na okres wpływów rzymskich na Pomorzu i Kujawach. Okres ten jest ogólnie postrzegany jako epoka charakteryzująca się dużą dynamiką przemian kulturowych i osadniczych na ziemiach polskich.

Na tym tle zdecydowanie wyróżnia się stanowisko Gustorzyn nr 9. Jest to jedno z najważniejszych odkryć archeologicznych na trasie gazociągu, które zmienia rozumienie osadnictwa w okresie wpływów rzymskich na Kujawach. Przeprowa-

dzone badania wykazały, że mamy do czynienia z osadą i cmentarzyskiem z okresu neolitu przez epokę brązu aż po okres wpływów rzymskich (około 100 p.n.e. – 300 n.e.). Na tym stanowisku, jeszcze na etapie prowadzenia badań wyprzedzających przedinwestycyjnych, odkryto 275 obiektów osadniczych – w tym ziemianki, paleniska, dołki postępowe, dymarki do wytopu żelaza oraz liczne jamy gospodarcze. W materiale zabytkowym dominowały fragmenty naczyń, kości zwierzęcych, narzędzia, a także monety rzymskie i fragmenty fibul*. Co szczególnie ważne, na tym stanowisku odkryliśmy również pozostałości ludzkie, w tym fragment kości udowej i grzechotki, które mogą

Fibula* to starożytna ozdobna zapinka do spinania odzieży, przypominająca współczesną agrafkę, która pełniła zarówno funkcję praktyczną, jak i dekoracyjną

Rytuały zakładzinowe* tzw. ofiary zakładzinowe. Polegały one na składaniu różnych depozytów (np. przedmiotów, a czasem, według niektórych interpretacji, nawet szczątków ludzkich, w tym niemowląt) pod progami budynków lub w fundamentach, co miało zapewnić pomyślność i ochronę domostwu i jego mieszkańcom

wskazywać na rytuały zakładzinowe* – to unikatowe odkrycie w kontekście tej kultury. Badania na tym stanowisku nadal trwają. Obecnie stan ich zaawansowania pozwala na potwierdzenie występowania pradziejowego osadnictwa na tym obszarze.

Również inne stanowiska na odcinku Gustorzyn - Gardeja wnoszą nowe spojrzenie do obrazu

pradziejów regionu. Przykładem może być stanowisko N47, gdzie odkryto relikty chat i zarysy zabudowy mieszkalnej na powierzchni ponad 24 arów. Podobnie N48 dostarczyło około 30 obiektów archeologicznych na zaledwie 10 arach. To pokazuje, jak gęsto zaludniony był ten obszar w pradziejach i jak duża była intensywność osadnictwa wzdłuż dawnych szlaków komunikacyjnych.

Choć często badamy jedynie wąskie „pasy” inwestycji, skala danych, jakie pozyskujemy, pozwala odtwarzać całe systemy osadnicze.

Fot. Fragmenty ceramiki, materiał „luźny” tzn. znaleziony poza obiektem archeologicznym ze stanowiska Gustorzyn 9. Najprawdopodobniej datowany na okre neolitu, czyli przełom ok. 5000-4000 p.n.e (kultura Pucharów Lejkowatych). Szerszy kontekst, dotyczący datowania będzie możliwy przy podsumowaniu badań.

Jaka jest wartość i znaczenie tych znalezisk?

Odkrycia dokonane na trasie FSRU mają imponujący zasięg chronologiczny. Od neolitu (ok. 5000 p.n.e.) po czasy nowożytne, kiedy to region Kujaw i Pomorza był miejscem intensywnej aktywności osadniczej, związanej z obiegiem handlowym, a także obecnością plemion germańskich – takich jak Wandalowie. Największy udział mają ślady osadnictwa z epoki brązu i okresu wpływów rzymskich, ale natrafiliśmy też na materiały późnośredniowieczne i nowożytne. To potwierdza ciągłość zasiedlenia regionu i znaczenie tego obszaru w długim procesie rozwoju kulturowego ziem polskich.

Każda inwestycja liniowa, szczególnie budowa gazociągu, przecina tereny, które mogą kryć w sobie cenne świadectwa przeszłości. Gazociągi czy drogi, często stanowią prawdziwe „przekroje” przez czas, odsłaniając osadnictwo z różnych okresów, które w innym przypadku mogłyby pozostać niezbadane. Tego typu badania umożliwiają nie tylko uratowanie stanowisk przed zniszczeniem, ale również otwierają nowe horyzonty dla badań archeologicznych – szczególnie w regionach, które dotychczas nie były wystarczająco eksplorowane. Odkrycia otwierają nowe perspektywy badawcze w kontekście rozwoju osadnictwa w Eu-

ropie Środkowej, a także w kwestii wymiany kulturowej w czasie, kiedy terytorium Polski znajdowało się pod wpływem imperium rzymskiego.

Co się dzieje z tymi „skarbami”?

Promesa* czyli oświadczenie o gotowości przyjęcia w depozyt pozyskanych zabytków, wystawiane przez muzeum lub inną jednostkę.

Zgodnie z przepisami prawa, po zakończonych badaniach materiał archeologiczny przekazywany jest do instytucji, które wcześniej wyraziły na to zgodę i udzieliły tzw. promesy*. W przypadku gazociągu Gdańsk – Gu-

storzyn jest to Stowarzyszenie Ochrony Dziedzictwa Kulturowego z Banina. Po konserwacji i opracowaniu materiały są przechowywane i udostępniane naukowcom. Wszystkie dane, dokumentacja, karty inwentarzowe i opracowania trafiają do archiwów konserwatorskich, zgodnie z wymogami art. 35 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków. Część z nich zostanie zaprezentowana na wystawach – to niezwykle ważne, by efekty tej pracy były widoczne także dla społeczeństwa. Pozwoli to utrwalić efekty naszych badań w dorobku polskiej archeologii. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że przy okazji prowadzonych inwestycji GAZ-SYSTEM ma realny wpływ na rozwój archeologii i nauki.

Nasze inwestycje realizujemy z troską o środowisko naturalne.

Budowa każdej inwestycji liniowej wiąże się z koniecznością wykonania działań minimalizujących wpływ prac budowlanych na otaczające środowisko naturalne. W tym artykule Izabela Kopras – Wierzbicka, ekspertka od spraw ochrony środowiska w GAZ - SYSTEM, dzieli się z Państwem doświadczenia-

mi w pracy oraz wiedzą na temat dobrych praktyk, które stosujemy przed i podczas realizacji prac na przykładzie budowy gazociągu od Kolnika, w Gminie Pszczółki, aż do Górek Zachodnich, terytorialnie należących do Miasta Gdańska.

*Fot. Izabela Kopras-Wierzbicka,
Ekspertka, GAZ-SYSTEM.*

Ochrona dóbr środowiskowych i naturalnych odbywa się zgodnie z regulacjami krajowymi i europejskimi, a także zasadami zrównoważonego rozwoju wpisanymi w przyjętą misję i strategię Spółki GAZ-SYSTEM S.A. Od początku prac planistycznych pracujemy nad dostosowaniem rozwiązań projektowych i wykonawczych do wymagań środowiskowych. Pierwszym i najważniejszym działaniem etapu projektowego jest opracowanie inwentaryzacji przyrodniczej, którą przeprowadza się jeszcze przed procesem uzyskiwania decyzji administracyjnych oraz rozpoczęciem prac budowlanych. Pozwala ona na zidentyfikowanie wielu cennych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt występujących na trasie gazociągu. Jeszcze przed rozpoczęciem prac budowlanych możemy zaplanować działania jakie należy podjąć np. w celu zminimalizowania wpływu realizowanej inwestycji na cenne walory fauny i flory.

Gazociąg na odcinku Kolnik-Gdańsk przebiega przez jedną z form ochrony przyrody jakim jest Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich¹. Przedmiotem ochrony jest tu charakterystyczny krajobraz kulturowy Żuław. Niski płaski kulturowy krajobraz deltowego odcinka doliny Wisły ukształtowały wody Wisły w holocenie oraz działalność człowieka od XIII wieku. Obszar charakteryzuje się obecnością wielu cieków, bogatej sieci rowów melioracyjnych oraz widoczną działalnością człowieka – infrastruktura hydrotechniczna, intensywne rolnictwo. Do cennych elementów przyrodniczych należą względnie naturalne i półnaturalne zbiorowiska łąkowe i szuwarowe, zachowane lokalnie wzdłuż cieków, rowów melioracyjnych i w starorzeczach; różnorodne zakrzewienia i zadrzewienia śródpolne, najczęściej ciągnące się wzdłuż cieków (naturalnych i sztucznych), a także zadrzewienia przyzagrodowe. W kulturowym krajobrazie Żuław mają one ważne znaczenie biocenotyczne i fitomelioracyjne. Wszystkie cieki, także sztuczne - czyli kanały i rowy - stanowią swoiste lokalne korytarze ekologiczne. System kanałów, rowów melioracyjnych i cieków naturalnych jest na Żuławach ze sobą ściśle powiązany i należy go traktować jako sieć pełniącą różnorodne funkcje przyrodnicze. Bez względu na poziom wody rowy / kanały pełnią bardzo istotną funkcję jako trasy migracji płazów, małych ssaków, a także jako swoiste refugia bioróżnorodności w otoczeniu gruntów rolnych, a zwłaszcza monokulturowych upraw.

¹ wyznaczony na mocy Rozporządzenia Nr 5/94 z dnia 8 listopada 1994 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu, określenia granic parków krajobrazowych i wyznaczenia wokół nich otulin oraz wprowadzenia obowiązujących w nich zakazów i ograniczeń (Dz. Urz. Woj. Gdańskiego z 1994 r. Nr 27, poz. 139). Zaktualizowany w Uchwale Nr 259/XXIV/16 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 25 lipca 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie pomorskim (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z 2016 r. poz. 2942).

Na terenie objętym realizowaną inwestycją w okresach: wiosennym i jesiennym stwierdzono aktywność płazów takich jak ropucha szara (*Bufo bufo*), żaba wodna (*Pelophylax esculentus*), żaba śmieszka (*Pelophylax ridibundus*), żaba trawna (*Rana temporaria*), żaba moczarowa (*Rana arvalis*). W celu ochrony występujących w tym obszarze płazów teren budowy został ogrodzony płótkami herpetologicznymi, które zamontowano w sposób ciągły z częściowym zagłębieniem w gruncie. Wzdłuż płótków w regularnych odstępach zamontowano także wyłożone materiałem roślinnym wiaderka plastikowe (zagłębione w gruncie) co umożliwia samoczynne wpadanie do nich płazów, które podczas codziennych kontroli przeszkolonego personelu przenoszone są do bezpiecznych siedlisk poza obszarem budowy.

Fot. Płótek herpetologiczny.

Fot. Wiaderko do chwytania płazów.

Fot. Płaz w zabezpieczonym wyściółka wiaderku.

Fot. Przenoszenie płazów w bezpieczne siedliska.

Bezpieczne w trakcie realizacji inwestycji są także mrówki, które swoje mrowiska zbudowały na trasie gazociągu. Zanim ciężki sprzęt znalazł się na terenie budowy, 3 kopce zostały przeniesione w bezpieczne miejsce poza obszar robót z dołożeniem starań by królowa trafiła na nowe stanowisko. Mrówka rudnica jest typowym przedstawicielem owadów leśnych, preferującym lasy sosnowe, jej gniazdo stanowi kopiec złożony z igliwia, zlokalizowany w zacisznym, ale częściowo słonecznym miejscu. Mrowisko składa się z części nadziemnej (kopiec) i podziemnej. Część nadziemna mrowiska zbudowana jest głównie z igieł drzew i drobnych gałązek. Wewnątrz mrowiska znajdują się komory połączone systemem korytarzy. W zależności od pogody, mrówki przebywają w różnych częściach tego mrowiska. Do czasu podjęcia działań, mrowiska było oznaczone tak, by w wyniku przejazdu pojazdów i prowadzonych prac nie zostało uszkodzone. Przemieszczenie mrowisk nastąpiło w kwietniu 2025 r., w godzinach rannych, kiedy to mrówki nie wykazywały pełnej dziennej aktywności życiowej. W dniu prac warunki atmosferyczne były korzystne, temperatura powietrza wynosiła 10-12°C, zachmurzenie zmienne, umiarkowanie słoneczny dzień, bez opadów, co spowodowało, że mrówki znajdowały się głównie w obrębie mrowiska. Kopce były niewielkie, od 0,3 do 0,5 m wysokości i 30-50 cm promienia. Przed przystąpieniem do przenoszenia gniazda, w miejscu uprzednio skonsultowanym z nadzorem przyrodniczym, w istniejącym drzewostanie sosnowym wybrane zostało miejsce poza oddziaływaniem inwestycji, o podobnych warunkach ekologicznych (glebowych, nasłonecznieniu, z murszejącym pniem i dużą ilością materiału ściółkowego), w odległości ok. 100 m od przenoszonego gniazda. Ściółka w nowym miejscu została usunięta do gleby mineralnej w obszarze o podobnej wielkości jak przenoszone mrowiska. Następnie każde z osobna mrowisko zostało wykopane na głębokość do ok. 0,5 m. Zebrane poszczególne elementy mrowiska składającego się z igliwia wraz z powierzchniową warstwą gleby - delikatnie przeniesiono do worka typu big-bag i przetransportowano do wybranego miejsca celowego wskazanego na nową lokalizację mrowiska. Po przeniesieniu gniazda zostało ono przykryte warstwą ziemi, ściółką i gałęziami drzewa iglastego celem ograniczenia nasłonecznienia i zabezpieczeniu przed wysychaniem, tak aby umożliwić swobodne przemieszczanie się osobników i odbudowanie struktury kopca. W nowej lokalizacji, w której warunki ekologiczne są tożsame z miejscem pierwotnym, struktura mrowiska powinna zostać odbudowana, co w konsekwencji spowoduje stopniowe odtworzenie i namnażanie się nowego pokolenia mrówek.

Fot. Mrowisko przeznaczone do przeniesienia.

Fot. Zbieranie materiału mrowiska.

Obszar inwestycji okazał się niezwykle ciekawy także pod względem występujących między innymi chronionych gatunków grzybów takich jak chrobotek leśny (*Cladonia arbuscula*) oraz chronionych gatunków roślin takich jak kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*), które pod nadzorem przyrodniczym przed rozpoczęciem prac budowlanych zostały przeniesione w bezpieczne miejsca poza terenem budowy.

Fot. Chrobotek leśny (*Cladonia arbuscula*)

Fot. Kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*)

Na szczególną uwagę zasługuje tu między innymi irys syberyjski (*Iris cf. sibirica*), którego stanowisko znaleziono na przebiegu pasa montażowego gazuociągu w obszarze leśnym znajdującym się pod nadzorem Gdańskiego Zarządu Dróg i Zieleni. Roślina objęta jest w Polsce ścisłą ochroną gatunkową umieszczoną na Czerwonej liście roślin i grzybów Polski pośród gatunków narażonych na wyginięcie. Jest to gatunek roślin cebulowych i kłączowych należący do rodziny kosaćcowatych. W celu ochrony wspomnianego gatunku przeniesiono rośliny, pod nadzorem botanika, w bezpieczną lokalizację na terenie leśnym w miejscu uzgodnionym z Gdańskim Zarządem Dróg i Zieleni

(o warunkach zbliżonych pod względem fenologicznym do pierwotnego stanowiska ich występowania).

Fot. Irys cf. syberyjski
(Iris cf. sibirica).

Takie operacje, podobnie jak przenoszenie oraz płoszenie zwierząt dziko występujących wymaga uzyskania decyzji na odstępstwa od zakazów wydawanej przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, które pozyskano dla realizowanej inwestycji.

Podkreślenia wymaga także fakt, że prace budowlane na wszystkich etapach ich przebiegu realizowane są z poszanowaniem zapisów Decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach uzyskanych dla przedmiotowego przedsięwzięcia oraz obowiązujących przepisów prawa.

Poszanowanie środowiska naturalnego jest kluczową kwestią podczas budowy gazociągów, związku z tym prowadzona jest skrupulatna, bieżąca kontrola nadzorów przyrodniczych służb Wykonawcy Robót Budowlanych, Wykonawcy Nadzoru Przyrodniczego oraz GAZ-SYSTEM, by przyroda była odpowiednio chroniona podczas wszystkich etapów realizacji prac.

MISJA TRANSFORMACJA!

czyli cykl warsztatów chemicznych z GAZ-SYSTEM

Wykłady, widowiskowe pokazy i doświadczenia chemiczne poświęcone roli gazu w procesie transformacji energetycznej – wszystko to czeka na uczestników warsztatów edukacyjnych, które rozpoczął się jesienią 2025 roku.

Transformacja energetyczna to jedno z najważniejszych zagadnień poruszanych obecnie w szeroko rozumianej debacie publicznej. Skierowanie gospodarki w stronę pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych to złożony, wieloletni proces, wymagający zaangażowania wielu zasobów, z których jeden odgrywa rolę szczególną. Jest nim wiedza. Dlatego też GAZ - SYSTEM, jako podmiot aktywnie zaangażowany w proces zielonej transformacji stawia na edukację.

– Transformacja energetyczna zaczyna się od wiedzy dlatego w ramach Akademii GAZ - SYSTEM organizujemy działania edukacyjne na temat zjawisk, jakie są związane z tym procesem. Uczymy młode pokolenie, inspirowując je do dbania o przyszłość i naszą planetę – w domu, szkole i lokalnej społeczności. W ponad 100 szkołach w Polsce będziemy prowadzić nasze warsztaty w taki sposób, aby zaciekać młode pokolenie i zachęcić do działania tu i teraz – zapewnia Agnieszka Głośniewska – dyrektor Pionu Komunikacji Korporacyjnej i Marketingu GAZ-SYSTEM.

Fot. Agnieszka Głośniewska – dyrektor Pionu Komunikacji Korporacyjnej i Marketingu GAZ-SYSTEM

Warsztaty „Misja: Transformacja! Akademia GAZ - SYSTEM” odbędą się w szkołach podstawowych na terenie całej Polski. Mobilne „gazowe laboratorium” odwiedzi ponad 100 szkół – w 2025 r. zawitało do blisko 30 placówek edukacyjnych.

Celem projektu jest zainteresowanie uczniów klas VII–VIII tematyką transformacji energetycznej i ochrony środowiska, a także przybliżenie im roli gazu ziemnego, biometanu i wodoru w przyszłości energetycznej Polski. Uczestnicy poznają zastosowanie nauki w życiu codziennym, rozwiną umiejętności eksperymentowania, krytycznego myślenia oraz pracy z aparaturą laboratoryjną. Podczas zajęć dowiedzą się m.in., jak pozyskuje się i transportuje gaz oraz jak zjawiska fizyczne i chemiczne wpływają na otaczający świat.

- Jesteśmy z tą inicjatywą w miastach i gminach, gdzie jako spółka realizujemy nasze kluczowe inwestycje. Poważnie i zaangażowaniem podchodzimy do spo-

łącznej odpowiedzialności biznesu oraz edukacji – także tej dotyczącej transformacji energetycznej i energii przyszłości. Podczas warsztatów nie tylko pokazujemy, jak ważną rolę ma GAZ-SYSTEM dla budowania bezpieczeństwa energetycznego kraju, ale też w ciekawy, inspirujący i angażujący uczniów sposób pomagamy zrozumieć rolę energetyki dla rozwoju kraju i regionu. Wspieramy nauczycieli jako liderów edukacji, zwiększamy zainteresowanie kompetencjami przyszłości, dajemy możliwość poznania praktycznego wymiaru nauk przyrodniczych. Energetyka, gaz, system przesyłowy, paliwa, transformacja energetyczna – to nie są proste sprawy dla uczniów, ale opowiadanie o nich w ciekawy i prosty sposób naprawdę jest możliwe. Najbardziej jednak zależy nam na tym, by każdy uczestnik tej interaktywnej lekcji pozostał ze świadomością, że każdy ma coś do zrobienia dla ochrony planety - dodaje Agnieszka Głośniewska.

Program warsztatów obejmuje interaktywne pokazy i eksperymenty, w których uczniowie biorą czynny udział. Zajęcia poprzedzone są krótką prelekcją na temat przyszłości energetycznej kraju, zielonej transformacji oraz roli, jaką odgrywa w niej GAZ-SYSTEM.

Warsztaty chemiczne skierowane są do uczniów klas VII – VIII i odbędą się w szkołach podstawowych wytypowanych w porozumieniu z gminami, na terenie których GAZ-SYSTEM realizuje kluczowe zadania inwestycyjne. Ich realizacja zaplanowana została na lata 2025 – 2027.

XV edycja Programu grantowego Fundusz Naturalnej Energii (FNE)

FNE jest innowacyjnym programem grantowym, w ramach którego spółka buduje trwałe relacje ze społecznościami lokalnymi w regionach, na terenach których realizuje inwestycje. Celem programu jest dofinansowanie działań na rzecz ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianie klimatu i jej skutkom oraz edukacji ekologicznej, zwiększenia wiedzy i świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju.

W XV edycji Programu, Spółka przyznała 20 grantów na łączną kwotę blisko 300 tys. zł. Najwięcej grantów, bo aż **12 przyznano na trasie inwestycji Programu FSRU** na łączną kwotę blisko **180 tys. zł**. Nagrodzone projekty otrzymały wsparcie w wysokości do **15 000 zł**. W gronie zwycięzców znalazły się gminy i placówki

edukacyjne (szkoły podstawowe, licea ogólnokształcące, przedszkole) oraz organizacje społeczne (fundacje, stowarzyszenia) z następujących lokalizacji, powiaty: gdański, grudziądzki, tczewski, toruński oraz z miast: Gdańska i Grudziądz.

Wspieramy wydarzenia lokalne

W 2025 r. w gminach zlokalizowanych na obszarze realizacji części lądowej Programu FSRU zrealizowaliśmy **18 projektów** sponsoringowych na łączną kwotę **205 tys. zł**.

Poniżej przedstawiamy kilka przykładowych wydarzeń.

Dzień Dziecka, 31 maja 2025 r.

Miejsce wydarzenia i beneficjent: **Żuławski Ośrodek Kultury i Sportu w Cedrach Wielkich**

Kolejny raz ośrodek kultury w Cedrach Wielkich zorganizował dla wszystkich dzieci wraz z rodzinami wspólne obchody „Dnia Dziecka”. Podczas wydarzenia na uczestników czekało mnóstwo atrakcji m.in. otwarta scena muzyczna, plener malarski, zajęcia sportowo -rekreacyjne, animacje dla najmłodszych, zabawa z proszkami „Kolor Shot”, występy teatralne, koncerty lokalnych artystów. Dodatkowo przygotowane zostały zabawy, konkursy, malowanie buziek, dmuchańce i słodczyce. Hitem wydarzenia była „Piana Party”!

Fot. Dzień Dziecka, Cedry Wielkie.

Morska Gra Terenowa, 25 maja 2025 r.

Miejsce wydarzenia i beneficjent: **Park im. Ronalda Reagana w Gdańsku, Fundacja Sensytywna z Gdańska.**

25 maja 2025 r. w parku im. Ronalda Reagana w Gdańsku odbyła się Morska Gra Terenowa organizowana przez Fundację Sensytywną z Gdańska. Wydarzenie miało charakter sportowo - edukacyjny i było skierowane do zespołów składających się z dzieci w wieku 7 - 14 lat oraz ich rodziców. Celem inicjatywy była promocja aktywności fizycznej oraz integracja międzypokoleniowa. Uczestnicy, przemieszczając się po wyznaczonych punktach w terenie, rozwiązywali zadania związane z tematyką morską i środowiskową. Wydarzenie łączyło elementy rekreacji, edukacji i rodzinnej współpracy.

Fot. Morska gra terenowa

GAZ-SYSTEM angażuje się w projekty z obszaru bezpieczeństwa

W ramach działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców oraz infrastruktury przesyłowej GAZ – SYSTEM wspiera lokalne Ochotnicze Straże Pożarne. W ostatnim czasie przekazaliśmy darowiznę na rzecz Ochotniczej Straży Pożarnej w Czarnem Dolnym, Gmina Gardeja. Dzięki darowiźnie jednostka zakupiła detektor wycieku gazów palnych Bacharach Leaktor Jr oraz dwóch latarek kątowych iskrobezpiecznych Nightstick Intrant XPR.

Przekazaliśmy też darowiznę pieniężną w wysokości 23.800 zł na zakup 7 kompletów ubrań specjalnych (kurtki i spodnie) dla druhów Ochotniczej Straży Pożarnej w Zbrachlinie. OSP w Zbrachlinie działa na terenie gminy Waganiec.

Fot. Darowizna dla OSP Czarne Dolne.

Fot. Ubrania specjalne (kurtki i spodnie) dla druhów Ochotniczej Straży Pożarnej w Zbrachlinie

Krzyżówka z Programem FSRU !

Rozwiązaniem krzyżówki jest hasło, które można przesłać na adres: kunikacja.gdansk@gaz-system.pl

W treści maila prosimy wskazać imię, nazwisko autora rozwiązania. Zasady przetwarzania danych osobowych, informacji RODO znajdują się na stronie www.gaz-system.pl.

Trzy pierwsze osoby, które zgłoszą poprawne hasło otrzymają upominek z logo GAZ-SYSTEM.

Zapraszamy do zabawy!

1. W Świnoujściu już istnieje, w Zatoce Gdańskiej dopiero powstaje.
2. Np. statek lub żaglówka.
3. Tam doptynie gaz odebrany w Zatoce Gdańskiej.
4. W tym mieście powstaje nasz statek FSRU.
5. Kawernowy lub czasopismo.
6. Po przypływie.
7. Tylna część statku.
8. Element wyposażenia tankowca LNG, służy do podłączania węży odbierających gaz.
9. Zostanie w nim ułożony gazociąg podmorski.
10. Układana podczas przewiertu.
11. Wodociąg, gazociąg, ropociąg.
12. Ćwierćwiatr.
13. Właściciel statku.

Zdrowia, szczęścia i wszelkiej pomyślności!

Niech Święta oraz Nowy 2026 Rok
przyniosą radość, nadzieję, sukcesy
oraz dobrą energię!

NEWSLETTER

Osoby zainteresowane otrzymywaniem newslettera na temat
Programu FSRU prosimy o przesłanie zgłoszenia na adres:

komunikacja.gdansk@gaz-system.pl

Więcej informacji o Programu FSRU można uzyskać:

**OPERATOR GAZOCIĄGÓW
PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.**

Oddział w Gdańsku
ul. Wałowa 47, 80-858 Gdańsk
tel. 58 744 54 84
e-mail: komunikacja.gdansk@gaz-system.pl

INFOLINIA : 887 – 060 – 938

Niniejszy informator ma charakter wyłącznie informacyjny i nie zastępuje przepisów prawa.
Jego treść nie może być podstawą do jakichkolwiek roszczeń prawnych.
Aktualne informacje są dostępne na stronie www.gaz-system.pl.

Wydanie 7
Grudzień 2025